

Найбільший вклад у підвищення урожаю зерна принесли зростання таких показників як біологічний урожай надземної маси, кількість насінин на рослинах та маса 1000 насінин.

Висновки

Проведені дослідження показали, що передпосівна бактеризація насіння ризобіями штаму 700 в місцевих умовах, на фоні високої спонтанної інокуляції, є ефективним заходом підвищення фізіолого-біохімічних показників, симбіотичної азотфіксації та продуктивності квасолі звичайної сорту Надія, що дозволяє підтвердити доцільність використання *Rhizobium phaseoli* штаму 700, як елементу технології, для підвищення продуктивності квасолі в умовах Західного Лісостепу України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Биорегуляция микробно-растительных систем: Монография / Иутинская Г. А., Пономаренко С. П., Андреюк Е. И. и др.; Под общей ред. Г. А. Путинской, С. П. Пономаренко. – К.: Ничлава, 2010. – 464 с.
2. Біологічний азот: Монографія / [Патика В. П., Коць С. Я., Волкогон В. В. та ін.]; За ред. В. П. Патики – К.: Світ, 2003. – 422, [2] с.
3. Векірчик К. Знайома незнайомка (відродимо цінну високобілкову та олійну культуру) / Кузьма Векірчик, Олександр Конончук // Освітнянин. – 2005. – № 2 (74). – С. 34-36.
4. Голодна А. В. Шляхи підвищення продуктивності квасолі в умовах північного Лісостепу / А. В. Голодна, В. Ф. Камінський, Д. С. Шляхтуров // Корми і кормовиробництво. – Вінниця: ТОВ ПЦ «Енозіс», 2004. – Вип. 53. – С. 63-73.
5. Грицаєнко З. М. Методи біологічних та агрохімічних досліджень рослин і ґрунту / З. М. Грицаєнко, А. О. Грицаєнко, В. П. Карпенко. – К.: ЗАТ «Нічлава», 2003. – 316, [4] с.
6. Конончук О. Б. Ефективність інокуляції *Phaseolus vulgaris* L. різними штамми *Rhizobium phaseoli* / Олександр Конончук, Світлана Піда, Світлана Дідович // Інноваційний розвиток національної економіки: матеріали міжнарод. науково-практич. конф. (Тернопіль, 7-8 квіт. 2011 р.). – Тернопіль: Крок, 2011. – С. 66-67.
7. Починок Х. Н. Методы биохимического анализа растений / Х. Н. Починок. – К.: Наукова думка, 1976. – 334 с.
8. Практикум по физиологии растений / Н. Н. Третьяков, Т. В. Карнаухова, Л. А. Паничкин и др. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Агропромиздат, 1990. – 271 с.

Гуса М.

Науковий керівник – доц. Барна Л.С.

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ НАВИЧОК УЧНІВ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ШКІЛЬНОГО КУРСУ «ОСНОВИ ЗДОРОВ'Я»

У міжнародному освітньому просторі в систему освіти успішно впроваджуються ідеї компетентнісного підходу. У вітчизняній системі освіти також назріла потреба запровадження даного підходу. Під поняттям компетентнісний підхід розуміється спрямованість освітнього процесу на формування і розвиток ключових і предметних компетентностей особистості. Результатом такого процесу є формування загальної компетентності людини, що є сукупністю ключових компетентностей, інтегрованою характеристикою особистості. Така характеристика має бути сформована у процесі навчання і містити знання, вміння, ставлення, досвід діяльності й поведінкові моделі особистості.

Складовими процесу формування базових компетентностей учнів є навчання:

- життєвих навичок (уміння долати особистісні проблеми та стреси, бути толерантним до інших, уміти розподіляти свій час, читати інструкції та дотримуватися правил, оформляти ділову документацію, зокрема, писати заяви, резюме, ділові листи тощо);
- міжпредметних умінь (опрацювати й систематизувати текстову і числову інформацію, писати тексти і виступати, здійснювати ділову комунікацію, зокрема, працювати в групі, бути «членом команди», керувати людьми, дотримуватись правил «чудесної гри» тощо);
- креативності, критичному мисленню (пропонувати нестандартні рішення, вміння аргументовано відстоювати свій погляд тощо),

- проектування, що охоплює визначення пріоритетів, постановку мети, формулювання завдань, пошук ефективних способів виконання діяльності, оцінення своїх можливостей і ресурсів, презентацію, аналіз результатів діяльності тощо;

- наукового пізнання (висунення гіпотез, моделювання, експериментування, аналіз й узагальнення результатів діяльності, тощо) [1].

За визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я, життєві навички – це здатність до адаптації, позитивної поведінки і подолання труднощів повсякденного життя.

Життєві навички – це низка психологічних і соціальних компетентностей, які допомагають людині ладнати зі своїм внутрішнім світом і будувати продуктивні стосунки із зовнішнім оточенням. Життєві навички – це поєднання знань, ставлень і навичок. Коротко охарактеризуємо ці складові. *Знання* – інформація, необхідна для розуміння того, які внутрішні та зовнішні чинники впливають на здоров'я, поведінку і спосіб життя людини. *Ставлення* – психологічні установки, які визначають те, що людям подобається чи не подобається, що є вартим чи не вартим їхньої уваги. Ставлення залежать від особистої системи цінностей та соціальних, культурних і моральних норм, які панують у соціумі. *Навички* (спеціальні та соціально-психологічні) – спроможність людини само організувати своє життя у здоровий і продуктивний спосіб [3].

Аналіз літературних джерел показав, що чітко визначеного переліку життєвих навичок не існує. Їх налічують близько двадцяти. Наприклад, навички прийняття рішень, ефективного спілкування, критичного і творчого мислення, вміння розв'язувати конфлікти, керувати стресами тощо.

В літературних джерелах також відсутня єдина та загально визнана класифікація життєвих навичок. На нашу думку найбільш досконалою є класифікація, згідно з якою життєві навички об'єднуються в три групи: соціальні, когнітивні (інтелектуальні) та емоційно-вольові.

Навчання на засадах розвитку життєвих навичок є характерним для високоякісної освіти. Такий підхід до навчання сприяє підготовці випускників, які є конкурентноспроможними на ринку праці. Людина, яка претендує на отримання пристойної посади повинна не лише володіти професією, а й вміти критично і творчо мислити, адекватно сприймати себе і оточення, приймати виважені рішення, працювати в колективі, будувати конструктивні міжособистісні стосунки, володіти навичками лідера, розв'язувати проблеми, керувати стресами тощо.

З метою з'ясування стану реалізації досліджуваної проблеми в шкільній практиці нами здійснений аналіз діючої програми з курсу «Основи здоров'я» середньої загальноосвітньої школи, а також методичної літератури. В діючій програмі помітна чітка орієнтація на формування життєвих навичок, сприятливих для здоров'я учнів. [2]. Аналіз діючих підручників з курсу «Основи здоров'я» показав, що всі вони орієнтують на формування життєвих навичок учнів, оскільки знання і практичні навички здобуваються не лише з текстових пояснень, а й у процесі продуктивної діяльності.

Проведений нами констатуючий експеримент показав, що 76 % анкетованих вчителів «Основ здоров'я» з використовуваних у шкільній практиці форм навчання найбільш вдалими для формування життєвих навичок учнів вважають тренінги, хоч і відмічають, що підготовка до них потребує чимало зусиль і літератури. 18 % вчителів пропонує до кожного з 4 розділів, запропонованих у підручнику обов'язково проводити по одному тренінгу. 56 % анкетованих вчителів, які ознайомилися з всіма запропонованими підручниками, перевагу віддають «Основи здоров'я. 5 клас» (Т. Є. Бойченко,

С. В. Василенко і інші). Решта – схвально оцінюють підручник Т. В. Воронцової та В. С. Пономаренка. На думку анкетованих вчителів останній підручник більшою мірою орієнтований на формування життєвих навичок учнів.

Аналіз літературних джерел, спостереження за навчально-виховним процесом та власний педагогічний досвід, здобутий в ході педагогічних практик, дозволили нам сформулювати умови успішного формування життєвих навичок учнів на уроках з курсу «Основи здоров'я»:

- реалізація концепції особистісно-орієнтованого навчання (врахування вікових, індивідуально-типологічних особливостей учнів, релігійних, етнічних, соціально-економічних аспектів їхнього життя, врахування гендерних проблем);
- використання інтерактивних технологій навчання;
- використання поряд з уроками тренінгів, які передбачають активну участь кожного, творчу співпрацю учнів між собою і з учителем;
- забезпечення позитивних змін у поведінці учнів;
- повага до загальнолюдських цінностей і захист прав людини;
- добровільне прийняття учнями особистої системи цінностей через усвідомлення їх значимості, а не через моралізаторство;
- опора не лише на потреби і проблеми, які є актуальними для учнів в даний час, а й на ті, що незабаром можуть виникнути в зоні їх найближчого розвитку.

На основі аналізу змісту курсу «Основи здоров'я» (5 клас) нами визначено перелік основних життєвих навичок відповідно до розділів програми, що стосуються особистої безпеки і здорового способу життя, профілактики дорожньо-транспортного травматизму, попередження пожеж, профілактики «шкільних» хвороб, порушень емоційної рівноваги, дискримінації і насилля в учнівському середовищі, туберкульозу, ВІЛ/СНІДу, побутового та інших видів травматизму, забруднення довкілля, запобігання нещасним випадкам на воді й у зоні стихійного лиха.

З метою реалізації методики формування життєвих навичок учнів, нами розроблені тренінги з курсу «Основи здоров'я» для учнів 5 класу (Вступ, розділи «Безпечне довкілля: дорога до школи», «Безпечне довкілля: пожежна безпека»).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології: навч.-метод. посіб. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко; за ред. О. І. Помету. - К.: А.С.К., 2004. – 192 с.
2. Програма для загальноосвітніх закладів. Основи здоров'я. 5-9 класи. – К: 2005 – 40 с.
3. Воронцова Т. В. Основи здоров'я. 5 клас: посіб. для вчит. / Т. В. Воронцова, В. С. Пономаренко. – К.: Алатон, 2005. – 263 с.

Голодрига С.

Науковий керівник – доц. Подобівський С.С.

ПАРАЗИТАРНІ ХВОРОБИ НАСЕЛЕННЯ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Паразити - це організми, що харчуються за рахунок особин іншого виду й тимчасово або постійно перебувають на поверхні їхнього тіла або усередині організму.

Паразити живуть за рахунок «свого хазяїна», забираючи найцінніші поживні речовини. Живучи в організмі людини, паразит завдає непоправної шкоди його здоров'ю. Насамперед, це виражається в зниженні імунітету. У результаті ослаблення людський організм стає більше сприйнятливим до інших збудників хвороб. Імовірність простудних і онкологічних захворювань істотно зростає. І це, не говорячи про те, що паразити - основна причина порушення функцій травлення, кістково-м'язових систем, що характеризуються ослабленням, а на запущеній стадії й руйнуванням кісток, дихальних шляхів.

Основними завдання досліджень було:

1. Встановити видовий склад найпоширеніших, спорадичних і завізних паразитів, що спричиняють інвазійні хвороби в Тернопільській області;
2. Здійснити моніторинг паразитарних захворювань в Тернопільській області в цілому і в її окремих районах на протязі 2006-2011 рр.;

У своїх дослідженнях ми перейнялися питанням дослідження стану захворювання населення області найбільш поширеними інвазійними хворобами на протязі останніх 5-6 років.

Для цього ми почали співпрацювати з Головним управлінням статистики у Тернопільській області, обласною санітарно-епідеміологічною станцією та інфекційними відділеннями обласної лікарні та відповідних відділень Чортківської, Тернопільської та деяких інших районних лікарень [1].